

Kahdeksannet nuorisotutkimuspäivät
Helsinki ma-ti 9.–10.11.2009
Tieteiden talo

MITÄ ON
NUORISOTUTKIMUKSEN
TIETO?

NUORISO
TUTKIMUS
S·E·U·R·A

NUORISOTUTKIMUSVERKOSTO



Nuorisotutkimuspäivien järjestelytoimikunta

Päivien ohjelmasta vastaavat
Sinikka Aapola-Kari (Helsingin yliopisto),
Timo Harrikari (Helsingin yliopisto),
Kari Paakkunainen (Helsingin yliopisto),
Tarja Pösö (Tampereen yliopisto),
Kaisa Vehkalahhti (Nuorisotutkimusverkosto) &
Heidi Villikka (Nuorisotutkimusverkosto).

* * *

Ohjelmakirjan typografia ja taitto: *Minna Laukkanen* (Nuorisotutkimusverkosto)
Painopaikka: Yliopistopaino, Pikapaino Vuorikatu, Helsinki 2009.



MITÄ ON
NUORISOTUTKIMUKSEN
TIETO?

Tervetuloa kahdeksansille nuorisotutkimuspäiville!

Tieto on kaiken tutkimuksen keskiössä, mutta millaista tietoa nuorisotutkimus ja nuorisotutkijat käyttävät, tuottavat, uusintavat, sivuuttavat tai jopa hiljentävät? Mikä on nuorisotutkimuksen tiedolle tunnusomaista, ylpeyttä tai häpeää herättävää? Mahtuuko ylpeys, häpeä tai tunteet ylipäänsä siihen tietoon, jota nuorisotutkimuksessa arvostetaan? Ja arvostetaanko vain tutkimukseksi kirjoitettua tietoa?

Kahdeksatta kertaa järjestettävien nuorisotutkimuspäivien tavoitteena on koota yhteen tutkimuksen tekijöitä ja tiedon käyttäjiä pohtimaan yhdessä nuorisotutkimuksen tiedon tarpeita, käyttöä ja soveltamista.

Nuorisotutkimuspäivien ohjelma koostuu yleisesitelmistä sekä työryhmätyöskentelystä. Päivien pääpuhujina ovat tutkimusprofessori Tommi Hoikkala ja kasvatustieteen professori Gunilla Holm. Lisäksi päivillä keskustellaan aiheesta *Nuorisotutkimuksen tieto lamasta*, julkistetaan Suvi Raitakarin ja Elina Virokannaksen toimittama artikkelikokoelma *Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät* sekä jaetaan nuorisotutkimuksen vuosittainen gradupalkinto.

Nuorisotutkimuspäivien järjestelytoimikunta toivottaa kaikille osallistujille antoisia päiviä ja innostavaa keskustelua!

Yleistä

Aika ja paikka

Kahdeksannet nuorisotutkimuspäivät järjestetään Tieteiden talolla, Sali 104 (Kirkkokatu 6). Työryhmät kokoontuvat Tieteiden talon pienemmissä saleissa (3. ja 4. kerros). Päivät pidetään tänä vuonna kaksipäiväisinä, 9.-10.11.2009.

Kahvi ja lounas

Seminaarikahvit tarjoillaan ohjelmassa mainittuna ajankohtana ja sisältyvät seminaarin osallistumismaksuun. Lounas on omakustanteinen. Lista lähialueen lounaspaikoista löytyy ohjelmakirjan lopusta.

Iltatilaisuus

Nuorisotutkimuspäivien iltatilaisuus järjestetään maanantaina 9.11.2009 klo 19-22 **Nuorten toimintakeskus Hapen** (Sörnäisten rantatie 31) tiloissa.

Iltatilaisuuden ohjelmassa on Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen tervetulo-toivotus, toimintakeskuksen esittely, nuorten improvisaatioteatteri Kolinan teatteriesitys sekä mahdollisuus konsolipelien pelaamiseen. Lisäksi tilaisuudessa on tarjolla salaattibuffet ja viinitarjoilu. Iltatilaisuuden paikat on varattu ennakkoilmoittautumisten perusteella. Tilaisuus sisältyy osallistumismaksuun.

Kulkuyhteydet Happeen

Sörnäinen (metro, bussit, raitiovaunu)

Happi sijaitsee hyvin lähellä Sörnäisten pysäkkejä. Sörnäisiin pääsee metrolla ja raitiovaunuilla 6, 7a, 7b ja 8 sekä useilla busseilla. Kaikki Rautatientorilta lähtevät bussit (paitsi 11, 16 ja 68) sekä 51 ja 516 kulkevat Sörnäisiin.

Rantatie ja Itäväylä (bussit, metro)

Bussit 11, 16 ja 68 (sekä Itä-Helsingin ilta- ja yöliikenne) kulkevat Sörnäisten rantatietä. Bussista kannattaa jäädä pois viimeisellä Rantatien pysäkillä. Pasilasta pääsee kullmille busseilla 58, 58b, 59. Kalasataman metroasema on vain kivenheiton päässä Hapesta.

Nuorisotutkimuspäivien työryhmät

Työryhmät	Koordinaattori(t)	Alustusten pitäjät	Aika	Sali n:o
1. Kokemustieto ja tieto kokemuksesta	Teemu Suorsa ja Satu Liimakka	Teemu Suorsa; Eerika Fineli; Outi Aarresola; Satu Liimakka	ma 9.11 klo 15-17	309
2. Nuoret ja uskonto	Kati Niemelä	Kati Niemelä; Jouko Porkka; Tapani Innanen; Hanna Salomäki	ma 9.11 klo 15-17	312
3. Nuorisotutkimuksen mahdolliset ja mahdollittomat interventiot yhteiskunnalliseen keskusteluun	Jaana Lähteenmaa ja Merja Kylmäkoski	Juha Partanen; Mirja Määttä; Jaana Lähteenmaa; Jaakko Lähteenmaa; Jarmo Rinne; Merja Kylmäkoski	ma 9.11 klo 15-17	313
4. Tiedon mahdollisuudet nuoruuden institutionaalisilla kentillä	Timo Harrikari	Tapio Kuure; Tomi Kiliakoski; Satu Olkkonen & Ismo Turpeinen; Sanna Pasanen	ma 9.11 klo 15-17	404
5. Nuorten vertaisryhmät	Niilo Rinne ja Ismo Kantola	Ismo Kantola; Riikka Korkiamäki; Niilo Rinne; Jaana Lähteenmaa; Anu Gretschei; Anne Puuronen	ma 9.11 klo 15-17 ja ti 10.11 klo 9.30-11.30	405
6. Eettisyys sähköisten kvalitatiivisten ja kvantitatiivisten menetelmien suunnittelussa ja toteutuksessa	Jani Merikivi	Mervi Issakainen; Jani Merikivi	ti 10.11 klo 9.30-11.30	313
7. Mitä on historian tieto nuorisotutkimuksesta?	Kaisa Vehkalahti ja Saara Tuomaala	Terttu Mämmelä; Ilona Kemppainen; Kirsti Salmi-Nikander; Martti Muukkonen	ti 10.11 klo 9.30-11.30	309
8. Mitä on asenne ja arvotutkimuksen tieto nuorisotutkimuksessa?	Helena Helve ja Marjaana Kojo	Tuuli Kurki; Pirjo Lindfors; Helena Laaksonen & Sami Borg	ti 10.11 klo 9.30-11.30	312
9. Nuorisotutkimuksen globaali tieto	Sofia Laine	Henri Onodera; Päivi Mattila; Sofia Laine	ti 10.11 klo 9.30-11.30	404

Seminaariohjelma

Maanantai 9.11.2009
Tieteiden talo, sali 104

9:00 Ilmoittautuminen

9:30 Nuorisotutkimuspäivien avaussanat

Nuorisotutkimusseuran puheenjohtaja Terhi-Anna Wilska

9:45 Sessio 1. Nuorisotutkimuksen tieto

Sessiossa avataan teoreettis-metodologisia näkökulmia nuorisotutkimuksen tietoon ja tiedon poliittisiin kysymyksiin. Puhujat tutkimusprofessori Tommi Hoikkala (Nuorisotutkimusverkosto): *Nuorisotutkimuksen tieto ja sosialisatiokriisi?* ja kasvatustieteen professori Gunilla Holm (Helsingin yliopisto): *Youth research vs. youth policies, practices and public perceptions*. Session puheenjohtajana toimii dosentti Sinikka Aapola-Kari (Helsingin yliopisto).

12:00 Lounas

(omakustanteinen)

13:00 Sessio 2. Nuorisotutkimuksen tieto lamasta

Sessio järjestetään paneelikeskustelun muodossa. Paneelin tarkoituksena on lähestyä lamaa koskevaa tietoa lasten ja nuorten näkökulmasta. Panelisteina valtiosihteeri Risto Volanen, päätoimittaja Reetta Merilänen (Helsingin Sanomat), tutkija Elina Pekkarinen (Helsingin yliopisto), toimittaja Jukka Arvassalo (YLE Ajankohtaisohjelmat) ja projektipäällikkö Minna Salmi (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos). Paneelikeskustelun puheenjohtajina toimivat Nuorisotutkimusseuran puheenjohtaja, professori Terhi-Anna Wilska ja yliopistolehtori Kari Paakkunainen.

14:30 Kahvit

15:00-17:00 Työryhmät

(ks. taulukko työryhmistä)

19:00-22:00 Iltatilaisuus, Nuorten toimintakeskus HAPPI

(Sörnäisten rantatie 31)

Tiistai 10.11.2009
Tieteiden talo, sali 104

09:30 Työryhmät jatkuvat
(ks. taulukko työryhmistä)

11:30 Lounas
(omakustanteinen)

12:30 Sessio 3. Nuorisotutkimuksen tieto käytännössä

Sessiossa avataan näkökulmia nuorisotutkimuksen tiedon käytön ja soveltamisen kysymyksiin. Tilaisuudessa julkaistaan Nuorisotutkimusverkoston artikkelikokoelma *Nuorisotyön ja Sosiaalityön jaetut kentät* (toim. Suvi Raitakari & Elina Virokannas). Nuorisotutkimuksen paikasta nuorisotyön ja sosiaalityön kentillä puhuvat lisäksi tutkija Tarja Juvonen (Helsingin yliopisto) ja tutkija Alpo Heikkinen (Etelä-Suomen Lapsen ääni-hanke). Puheenjohtajana toimii tutkija Timo Harrikari (Helsingin yliopisto).

14:00 Nuorisotutkimuksen gradupalkinnon julkistaminen

Graduraadin puheenjohtaja Mari Käyhkö (Joensuun yliopisto) luovuttaa vuoden 2009 gradupalkinnon. Gradupalkinnon saajan puheenvuoro.

14:30 Nuorisotutkimuspäivien päätössanat

MITÄ ON
NUORISOTUTKIMUKSEN
TIETO?



Työryhmät ja abstraktit

1. Kokemustieto ja tieto kokemuksesta

Ma 9.11. klo 15-17, sali 309

Koordinaattorit: Teemu Suorsa (Oulun yliopisto, kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö) ja Satu Liimakka (Helsingin yliopisto, sosiaalipsykologian laitos)

Työryhmässä pohditaan kokemuksen tutkimusta nuorisoa koskevan tiedon tuottajana. Minkälaista on kokemukseen perustuva tieteellinen tieto kokemuksesta? Onko tieteellinen tieto ainutkertaisista ja toisinaan sekavista kokemuksista ylipäättään mahdollista? Miten kokemuksia tutkittaessa päästään käsiksi nuorten tai heidän kanssaan työskentelevien ”hiljaiseen tietoon”, joka kertyy ”pitkän kokemuksen myötä”? Miten nuoren tieto maailmasta ohjaa hänen ”kokemushakuisuuttaan”? Työryhmässä lähestytään näitä ja muita kokemuksen tutkimusta koskevia menetelmällisiä ja sisällöllisiä kysymyksiä. Keskustelualustuksissa tarkastellaan ruumiillisuutta ja yhteiskuntaa, kansallista identiteettiä ja kansallismaisemaa sekä sosiaalistumista urheilu-uraan nuorten kokemana mm. fenomenologisista ja subjektitieteellisistä lähtökohdista käsin.

Alustukset [työryhmä 1]

Teemu Suorsa: *Kokemus, yhteiskunta ja nuorisorikolliset subjektitieteellisestä näkökulmasta*

Eerika Finell: *Kokemuksellinen kansallismaisema*

Outi Aarresola: *Nuoren sosiaalistuminen urheilu-uraan - kokemukset keskiössä*

Satu Liimakka: *Ruumiillisuus nuorten naisten kokemana*

Abstraktit [työryhmä 1]

Teemu Suorsa (Oulun yliopisto, kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö):

Kokemus, yhteiskunta ja nuorisorikolliset subjektitieteellisestä näkökulmasta

Subjektitieteellisessä psykologiassa ”subjektit” eivät hahmotu tutkimuksen ”objekteiksi”, vaan asettuvat tutkimusasetelmassa tutkijapuolelle: Tutkimuskohteeksi hahmottuu maailma – sellaisena kuin yksilö sen kokee, toimintamahdollisuuksineen ja – estymineen.

Subjektitieteellisessä kokemustutkimuksessa kokemukset pyritään hahmottamaan suhteessa niihin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin, joissa kokemukset tapahtuvat. Tutkimustulokset jäsenyvät yksilön toimintaan kuuluviksi perustelumalleiksi (”Osallistun Nuorisotutkimuspäiville, koska uskon sen palvelevan ammatillista kehitystäni”), joita voidaan havainnollistaa, tarkentaa – ja joiden lähtökohtia ja seurauksia voidaan tarkastella kriittisesti. Perustelumalleissa kulloinenkin yksittäinen kokemus hahmottuu yleisemmän

mahdollisuusrakenteen (jonka yksilö omalla tavallaan toteuttaa tai jota hän laajentaa) erityisenä todellistumana. Tutkimuksessa kehkeytyvä tieto toimintamahdollisuuksista ja –estymistä (sekä estymien ylittämisen tavasta) ei ensisijaisesti ole tietoa ”ihmisistä”, vaan ”ihmisille”, jotka elävät tai työskentelevät vastaavissa olosuhteissa.

Tarkastelen esitelmässäni lähemmin subjektitieteellisen psykologian käsitteistöä ja tutkimuksen etenemistä. Havainnollistan tutkimuksen teoreettisia ja menetelmällisiä lähtökohtia esittelemällä tuoretta tutkimusta, jossa tarkastellaan subjektitieteellisesti ”rikollista uraa ja mahdollisuuksia sen kehkeytymisen ehkäisemiseen” nuorisorikollisten näkökulmasta.



Eerika Finell (Helsingin yliopisto): *Kokemuksellinen kansallismaisema*

Sosiaalipsykologisessa tutkimustraditiossa kansallinen identiteetti ymmärretään sosiaalisena kategoriana, joka saa merkityksensä diskurssien ja sosiaalisten käytänteiden kuten toistuvien ja arkisten rituaalien kautta (Billig, 1995; Reicher & Hopkins, 2001). Vaikka kansallinen identiteetti on eittämättä ryhmätason ilmiö, se on läsnä kansalaisten päivittäisessä eletyssä elämässä. Siten kansallinen identiteetti ei ole vain kategoria tai puhetapa vaan elämäntapa (Billig, 1995), jolla on voimakas kokemuksellinen perusta. Pohdin tässä paperissa, miten tämä kokemuksellisuuden taso ilmenee bergsonilaisesta näkökulmasta suomalaisten lukiolaisten kirjoittamissa muistoissa, joita kuva järvimaisemasta heissä herättää. Aineisto on kerätty vuosien 2002 ja 2008 aikana viidestä pääkaupunkiseudun lukiosta. Esseitä on yhteensä 64 kappaletta.

Paperissa keskitytään tarkastelemaan kahta erilaista narraatiotyyppiä. Osassa esseitä järvimaisema näyttäytyy kirjoittajalle perheyhteyden symbolina nivoutuen mökkikulttuuriin. Toisissa esseistä luonto koetaan pysähdyttävänä maisemakokemuksena. Aineiston pohjalta piirretty kuva kansallisesta identiteetistä nuorille merkittävänä ryhmäidentiteetin muotona, jossa luonto on sen keskeinen koettu sisältö.



Outi Aarresola (Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus (KIHU), Jyväskylä): *Nuoren sosiaalistuminen urheilu-uraan – kokemukset keskiössä*

Poikkeuksellisten fysiologisten ja psykologisten ominaisuuksien lisäksi hyväksi urheilijaksi kehittyminen vaatii sosiaalisten suhteiden eteenpäin tuuppivaa voimaa. Voidaan jopa sanoa, että huippu-urheilijaksi kasvaminen on sosialisatioprosessin tulos (Carlson 1988). Esimerkiksi vanhempien merkitys varhaisissa liikuntakokemuksissa on kiistaton. Vaikutuskehään mukaan tulevat kaverit, valmentajat ja koulu – kuten koko fyysinen ja kulttuurinen ympäristö urheilun mahdollistavine ja estävine tekijöineen. Toisaalta taas harrastajien määrä laskee dramaattisesti teini-iässä; urheiluharrastuksen vetovoima laskee

ja muiden vapaa-ajanharrastusten nousee. Mitä ajattelee urheilupolustaan nuori 17-vuotias urheilija?

Työryhmälustukseni pohjautuu tutkimussuunnitelmaan. Tutkimus on osa hakuvaiheessa olevaa laajempaa tutkimushanketta, joka retrospektiivisesti tarkastelee urheilijaksi kehittymiseen liittyviä kognitiivis-sosiaalisia aspekteja. Urheilusosiologinen osatutkimus kuvaa nuorten sosiaalistumista urheilu-uraan. Aineisto kerätään haastatteluin, jotka kohdennetaan 17-vuotiaisiin nuoriin urheilijoihin. Tutkimuksen lähtökohdan muodostaa malli urheiluharrastamisen erilaisista kehityspoluista (Côté ym., 2007), joista tarkastellaan huippu-urheilu-uran mahdollistavia polkuja. Tavoitteena on tuottaa uutta ja täydentävää tietoa sosiaalistumisprosesseista eri kehityspoluilla – mikä sitouttaa ja innostaa, mikä latistaa. On haluttu nostaa esiin nuorten omat kertomukset, kokemukset ja merkityksenannot.

Tutkimus orientoituu liikuntatieteistä käsin ja kaipaa nuorisotutkimuksen näkökulmaa tuekseen. Päästäänkö nuorten omilla kuvauksilla lähelle sitä vastausta, miksi toiset jatkavat urheiluharrastustaan ja mikä on kilpaurheiluun nuoria vetävät tekijät? Millaista tietoa nuoret tuottavat itsestään ja itselleen merkityksellisistä asioista? Miten nuorten merkityksiä tulkitaan, jotta ne johtaisivat käytännön päätöksenteossa hyviin toimiin?



Satu Liimakka (Helsingin yliopisto, sosiaalipsykologian laitos): *Ruumiillisuus nuorten naisten kokemana*

Tutkimus ja julkinen keskustelu on nostanut esiin monia tyttöjen ja nuorten naisten kokeamia omaan ruumiiseen liittyviä ongelmia. Tarkastelen esityksessäni yhtä ongelmakenttää, tyytymättömyyden ja häpeän kokemuksia omasta ruumiista suhteessa kulttuuriseen naisideaaliin. Erityisesti pohdin tyttöjen ja nuorten naisten mahdollisuuksia positiivisempaan ruumiinkokemukseen, ja tutkimustiedon roolia tässä suhteessa.

Esitys pohjaa käynnissä olevaan sosiaalipsykologian väitöskirjatutkimukseeni nuorten naisten ruumiinkokemuksista ja ruumiillisesta toimijuudesta. Tässä hyödynnän erityisesti yhtä väitöskirjani tutkimusaineistoa, naistutkimusta opiskelevien nuorten naisten kirjoituksia omasta ruumiinkokemuksestaan. Kirjoitukset kuvaavat lapsuutta, nuoruutta ja aikuisuutta. Kirjoituksissa toistuvat aiempien tutkimusten tulokset koetusta tyytymättömyydestä, häpeästä ja ruumisideaalien tavoittamattomuudesta. Avoin tehtävänanto tuotti kuitenkin myös kuvauksia voimaannuttavista ruumiinkokemuksista, kuten mieli/ruumis-kahtiajaon ylittäminen tai laajempaan kokonaisuuteen sulautuminen.

Mahdollisuuksia tyttöjen ja nuorten naisten ruumiinkuvan parantamiseen on haettu mm. medialukutaidon opettamisesta, itsetunnon vahvistamisesta ja feministisestä tiedostamisesta. Naistutkimusopiskelijoiden kirjoitusten pohjalta voi todeta, että nämä karte-

siolaisittain mieleen pohjaavat keinot eivät yksinään riitä, vaan ratkaisua on haettava myös ruumiin tasolta. Tarkastelen tyttöjen ja nuorten naisten ruumiillisen voimaantumisen, ts. ruumiin habituksen muuntamisen mahdollisuuksia Merleau-Pontyn ruumiinfenomenologiaan ja Bourdieun habituksen käsitteisiin nojaten.

2. Nuoret ja uskonto

Ma 9.11. klo 15-17, sali 312

Koordinaattori: Kati Niemelä (Kirkon tutkimuskeskus)

Session tarkoituksena on reflektoida uskonnon merkitystä nuorten elämässä. Useat tutkimukset osoittavat nuorten ikäluokkien olevan tänä päivänä vähemmän uskonnollisia kuin aiemmat ikäpolvet. Uskonnollisten instituutioiden näkökulmasta nuoret ovat haastava ryhmä. He kyseenalaistavat perinteisiä uskomuksia eivätkä yksiselitteisesti seuraa kotoa saamaansa mallia. Lisäksi yhä useampi nuori on kasvanut kodissa, jossa uskonnolla ei ole ollut mitään aktiivisesti tavoiteltua roolia. Nuorten uskonnollisuutta käsittelevä tutkimus antaa viitteitä siitä, mihin suuntaan kehitys on koko yhteiskunnan tasolla kulkemassa.

Esittelemme sessiossa tutkimuksia, jotka tarkastelevat eri näkökulmista nuorten uskonnollisuutta. Kaksi esityksistä valaisee rippikoulua, sen asemaa ja merkitystä. Yhdessä vertaillaan rippikoulua seitsemässä Euroopan maassa sekä eri maiden rippikoululaisia, heidän uskonnollisuuttaan ja rippikoulun vaikutusta siihen. Toisessa tarkastellaan rippikoulun asemoitumista suomalaisnuorten elämänpiiriin yhtenä kulttuurisesti näkyvänä oppimisympäristönä.

Kolmannessa esityksessä kysytään nuoren tilannetta rippikoulun jälkeen: keitä ovat ne, jotka osallistuvat seurakuntien isostoimintaan? Session esityksistä yksi tarkastelee, millaisia ovat herätysliikkeisiin kuuluvat suomalaiset nuoret ja minkälaista on heidän uskonnollisuutensa. Esiteltävä rippikoulututkimus pohjautuu erittäin laajaan (N=20,000) kansainväliseen kyselyaineistoon sekä monipuolisiin, lähinnä laadullisiin kotimaisiin aineistoihin. Herätysliiketutkimus puolestaan rakentuu laajan, eri liikkeiden toimintaan osallistuneille suunnatun kyselyn (N=4000) analyysille.

Alustukset [työryhmä 2]

Kati Niemelä: Nuorten uskonnollisuus ja rippikoulun merkitys Euroopassa: Seitsemän maan vertailututkimus

Tapani Innanen: Rippikoulu suomalaisnuoren muodollisen ja epämuodollisen kasvatuksen oppimisympäristönä

Jouko Porkka: *Nuoret, konfirmoidut, vapaaehtoiset - mikä isosia motivoi osallistumaan seurakunnan toimintaan*

Hanna Salomäki: *Herätysliikkeiden nuorten uskonnollinen osallistuminen*

Abstraktit [työryhmä 2]

Kati Niemelä (Kirkon tutkimuskeskus): *Nuorten uskonnollisuus ja rippikoulun merkitys Euroopassa: Seitsemän maan vertailututkimus*

Suomessa edelleen lähes 90 % nuorista osallistuu rippikouluun. Missään muussa maassa luterilaisen kirkon rippikoulu ei tavoita yhtä kattavasti nuoria. Esimerkiksi Ruotsissa rippikouluun osallistuu vain 34 % nuorista (2008). Millainen on rippikouluun osallistuvien nuorten uskonnollinen tausta eri maissa? Miksi nuoret osallistuvat rippikouluun ja mitä he sieltä saavat?

Laaja kansainvälinen tutkimus osoittaa suomalaisen rippikoulun olevan eri maiden välisessä vertailussa huippuluokkaa. Tutkimus osoittaa nuorten olevan Suomessa poikkeuksellisen tyytyväisiä rippikouluunsa. Suomalainen rippikoulu vaikuttaa myös nuorten uskonnollisiin asenteisiin muiden maiden rippikouluja myönteisemmin. Tutkimus pohjautuu seitsemästä maasta kerättyyn erittäin laajaan kyselyaineistoon, johon vastasi yhteensä noin 20,000 rippikouluista ja 2,000 rippikoulun opettajaa rippikoulun alussa ja lopussa. Kansainväliseen vertailututkimukseen osallistui rippikoulunuoria ja heidän opettajiaan seuraavissa maissa: Saksa, Sveitsi, Itävalta, Tanska, Norja, Ruotsi ja Suomi.



Tapani Innanen (Helsingin yliopisto): *Rippikoulu suomalaisnuoren muodollisen ja epämuodollisen kasvatuksen oppimisympäristönä*

Rippikoulua on aktiivisesti opetussuunnitelmatyön avulla kehitetty 1960-luvun lopulta lähtien. Sen jälkeen on julkaistu kaksi rippikoulusuunnitelmaa (1980, 2001). Rippikoulu on instituutiona selvästi osa muodollisesti järjestettyä koulutusta, vaikka se osallistujan kannalta on juridisesti suomalaisen kansalaisuuden kannalta täysin vapaaehtoinen. Esityksessä tarkastellaan rippikoulun kehitystä muodollisena koulutuksena, myös suhteessa oppivelvollisuuskouluun.

Rippikoulun käyvien osuus suomalaisesta nuorisokäluokasta on tätä nykyä jokseenkin sama kuin neljä vuosikymmentä sitten. Kun samana aikana uskonnollisuuden asema on monin tavoin muuttunut ja monikulttuurisuus lisääntynyt, on syytä pohtia, miten nuorten motivaatio on muuttunut ja mihin heille merkityksellisiin elämänalueisiin tämä vapaaehtoinen koulutus liittyy. Esityksessä kysytään esimerkiksi, miten rippikoulu ase-

moituu nuorisokulttuurissa ”jokaiselle” annettuna kuuluvana, nuoren aseman muutosta ja jatkuvuutta oman suvun jäsenenä tukevana siirtymäriittinä sekä nuorelle merkityksellisten elämäntilanteiden turvallisena käsittelypaikkana.



Jouko Porkka: Nuoret, konfirmoidut, vapaaehtoiset – mikä isosia motivoi osallistumaan seurakunnan toimintaan

Suomessa rippikoulun käyneistä nuorista lähes kolmasosa jatkaa seurakunnan toiminnassa aktiivisesti. Tärkein konfirmaation jälkeinen nuorisotyön muoto on isostoiminta, jolla tarkoitetaan seurakuntien järjestämää monimuotoista vapaaehtoistoimintaa ja siihen valmentavaa koulutusta. Isoskoulutukseen osallistuu vuosittain noin 27000 nuorta, joten sitä voidaan pitää maamme laajimpana vapaaehtoistyön koulutuksena.

Isostoiminta on kehittynyt maassamme yhdessä rippikoulutyön uusien muotojen kanssa viimeisten 50 vuoden aikana. Vastaavaa toimintamuotoa ei ole laajamittaisesti olemassa missään muussa kirkossa, mutta suomalaista mallia ollaan omaksunutta vähitellen skandinaavisiiin ja keskieurooppalaisiin protestanttisiin kirkkoihin. Tässä paperissa tarkastellaan isostoimintaan osallistuvia nuoria, heidän motivaatiotaan ja uskonnollisuuttaan. Suomalaisia isosia vertaillaan Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa rippikouluihin osallistuviin vapaaehtoisiiin. Tutkimus perustuu kyselyyn, joka toteutettiin osana kansainvälistä rippikoulututkimusta.



Hanna Salomäki (Kirkon tutkimuskeskus): Herätysliikkeiden nuorten uskonnollinen osallistuminen

Evangelisluterilaisen kirkon sisällä toimivat herätysliikkeet ovat suomalaisen uskonnollisuuden tyypillinen piirre. Joka kymmenes suomalainen kuuluu johonkin herätysliikkeeseen, lisäksi kymmenesosalla suomalaisista on herätysliikkeiden vaikutteita ajattelussaan.

Tässä paperissa tarkastellaan herätysliikkeisiin kuuluvia nuoria ja heidän uskonnollisuuttaan. Monien herätysliikkeiden nuoret poikkeavat keskivertosuomalaisista siinä, että uskonnollinen aktiivisuus jatkuu myös rippikoulun jälkeen. Millaista on herätysliikkeisiin kuuluvien nuorten uskonnollinen osallistuminen ja mitä eroja eri herätysliikkeiden kannattajien välillä on? Tutkimus selvittää myös vastaajien muodollista sitoutumista liikkeisiin sekä rinnakkaista kuulumista useisiin liikkeisiin. Tutkimus perustuu kyselyyn, joka on toteutettu yhdeksän suomalaisen herätysliikkeen kesäjuhilla. Tutkimukseen vastasi noin 4000 suomalaista.

3. Nuorisotutkimuksen mahdolliset ja mahdollottomat interventiot yhteiskunnalliseen keskusteluun

Ma 9.11. klo 15-17, sali 313

Koordinaattorit: Jaana Lähteenmaa (Work-Preca-tutkimusprojekti Suomen Akatemia/
Tampereen yliopisto) ja Merja Kylmäkoski (Humanistinen ammattikorkeakoulu)

”Sosiologinen interventio” -käsitteen lanseeraaja Alain Touraine katsoo, että sosiaalisten suhteiden osoittaminen hämärien ilmaisujensa takaa on sosiologian erityinen tehtävä yhteiskunnassa. Tämä osoittaminen on puuttumista yhteiskunnallisten ryhmien toimintaan. Yhteiskuntatieteellinen tutkimus ei (juuri) kykene ratkaisemaan sosiaalisia ongelmia, mutta toimiessaan arkiajattelun takana vaikuttavien sosiaalisten ja valtasuhteiden kritiikkinä se voi ravistella arkiajattelua ja yhteiskunnallista keskustelua paljastamalla nämä suhteet.

Tässä työryhmässä kysytään, millä ehdoin ja minkä kaikkien seikkojen rajoittamana erityisesti nuorisotutkimus voi toimia näin. Miten tutkimustieto välittyy niin, että se voi edes potentiaalisesti ravistella jotakin? Valtion hallinnossa tutkimusta kuunnellaan yhä vähemmän. Sosiaalisessa mediassa (internetin moninaiset foorumit) tutkija voi välittää tietojaan varsin vapaasti, mutta tieto tavoittaa silloin pääsääntöisesti vain rajatun, usein jo valmiiksi samanmielisten joukon. Ns. julkinen sana, media, tarttuu melko hanakasti nuorisotutkimuksen tuloksiin, ainakin tietynlaisiin. Median kanssa tutkijalla on monta sudenkuoppaa varottavanaan.

Työryhmässä pohditaan - niin, että paikalla on myös kokenut median edustaja (9.11.) - millä tavoin ja millä ehdoin tutkija voi lanseerata kyseenalaistuksiaan ja problematisointejaan julkiseen keskusteluun - median kautta ja/tai muilla tavoin. Muun muassa:

- Miten problematisointeja voi saada kohuja ja yksiselitteisiä, mieluusti yllättävältä näyttäviä prosenttilukuja janoavassa ns. julkisessa sanassa ”läpi”?

- Mitä muita foorumeita tutkija, joka haluaa ravistella yhteiskunnallista keskustelua, voi käyttää?

- Kun yhteiskunta muuttuu nopeasti (vrt. talouden vuoristoradat ym.) kirjoihin ja kansiin raportoidut tutkimustulokset laahaavat vuosiakin näiden muutosten jäljessä. Onko tutkijan vastuullisempaa (tai vastuuttomampaa?) jättää osallistumatta ajankoh-
taiseen keskusteluun - vaikka hänellä olisikin intervention mahdollisuus keskeneräisen tutkimuksensa tuloksineen?

- Mitä näihin kysymyksiin sanovat akateemisen maailman kirjoittamattomat säännöt? Entä erilaiset yleisemmät - tai yksilöllisemmät - moraaliset periaatteet?

Alustukset [työryhmä 3]

Juha Partanen: *Tutkimus ja interventio*

Mirja Määttä: *Tapani tehdä tutkimusta*

Jaana Lähteenmaa: *(Nuorisotutkimusverkosto) tutkija ja intervention mahdollisuus median kautta*

Jaakko Lähteenmaa (toimituksen esimies/Nelosen uutiset): *"Apua mua haastatellaan!"*

Jarmo Rinne: *Refleksiivisen politiikan mahdollisuudet: poliittisten interventioiden ja politiikan asianlistan henkilökohtaistumisen pohdintaa*

Merja Kylmäkoski: *Ammattikorkeakoulu intervention tekijänä alueellisessa kehittämisessä*

Abstraktit [työryhmä 3]

Juha Partanen: *Tutkimus ja interventio*

Miten tutkimus voi muuttaa maailmaa? Marxista lähtien monet ovat nähneet tämän tieteellisen tutkimuksen tärkeäksi tehtäväksi. Yhteiskuntatutkimuksen ja sosiologiankin näkökulmasta katsoen aihe on laaja, lähtökohtia on monia.

Aihetta voi jäsentää lähtien siitä, millaisiin yhteiskunnan toimijoihin tutkimus kohdistuu. Kyseessä voivat olla kansalaisyhteiskunnasta nousevat liikkeet, organisaatiot, instituutiot ja yhteiskunnalliset toimintajärjestelmät, valtiokoneisto. Suhteessaan eri toimijoihin tutkimus kohtaa erilaisia ongelmia. Keskeinen ja kaikkia pohdintoja läpäisevä kysymys on kuitenkin aina suhteesta valtaan.

Oman tutkijanurani aikana olen joutunut pohtimaan näitä ongelmia toimiessani Alkoholipoliittisessa tutkimuslaitoksessa ja Suomen Akatemian TANDEM-projektissa, jonka tutkimuskohteena oli demokratian ja tasa-arvon tila suomalaisessa yhteiskunnassa. Opin, että annettua tutkimustehtävää tulee aina tarkastella kriittisesti. Opin myös sen, että vaikka organisaatiot ja instituutiot vastustavat aina muutospyrkimyksiä, tutkimus voi aina löytää tarttumakohtia niihin.

Mirja Määttä (Nuorisotutkimusverkosto): *Tapani tehdä tutkimusta*

Esitän työryhmässä pohdintaa tutkimustavastani. Millä tavalla valotan jotakin ilmiötä (nyt lasten ja nuorten hyvinvointisuunnittelu, väitöskirjassa moniammatillinen yhteistyö) osana yhteiskunnallista kehitystä? Tutkimus on interventio yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä ammatillisiin käytäntöihin, ehkä myös valtarakenteisiin. Yritän esityksessäni myös hahmottaa, millä tavalla tutkimusaiheeni liittyvät toisiinsa. Mielestäni nuorisotutkimus tarvitsee tällaista välillisesti nuoriin liittyvää tutkimusta, jossa oleellista on hallinnon ja ammattilaisten työtapojen tarkastelu.



Jaana Lähteenmaa (Work-Preca-tutkimusprojekti Suomen Akatemia/Tampereen yliopisto): *(Nuorisotutkija ja intervention mahdollisuus median kautta*

Voiko (nuorisotutkija) tehdä relevantin - ja seurauksiltaan toivomansa suuntaisen - intervention yhteiskunnalliseen keskusteluun? Milloin ja mistä aiheista puhuttaessa voi, ja milloin ei voi? Voiko intervention tehdä pelkällä ns. asiantuntijapuheenvuorolla - ilman siteerattavaa julkaisua aiheesta? Millaisiksi kasvavat silloin esim. väärinkäsitysten ja -tulkintojen vaarat?

Miten tutkijan ”väliintulon” mahdollisuus on suhteessa media-välitteiseen moraaliseen paniikkiin? Onko tutkijan kommentteilla erityyppinen positio ja ”kohtalo” moraalisen paniikin eri vaiheissa (vrt. Cohenin hahmottama moraalisen paniikin kaari) ? Pohdin näitä kysymyksiä esityksessäni omien kokemusteni, epäonnistuneiden ja onnistuneiden interventioyritysteni, valossa. En anna vastauksia vaan esitän pikemminkin kysymyksiä, joista voimme ryhmässä keskustella.



Jarmo Rinne (Tampereen yliopisto, politiikan tutkimuksen laitos): *Refleksiivisen politiikan mahdollisuudet: poliittisten interventioiden ja politiikan asianlistan henkilökohtaistumisen pohdintaa*

Kansalaislähtöinen politiikka esiytyy internetiin, koska se kustannustehokkaasti mahdollistaa aika- ja paikkarajoitteet ylittävää ja nopeasti etenevää horisontaalista viestintää kansalaisten kesken sekä omaehtoista julkisuuden tuottamista. Näin Internet on sekä väline että paikka poliittiselle toiminnalle, osallistumiselle ja mobilisoitumiselle. Tietokonevälitteisen kommunikaation sekä ennen muuta sosiaalisen median kehitys on korostanut politiikan henkilökohtaistumisen tendenssiä, jossa poliittiset konfliktit nousevat esille yksilöpohjaisista arvoista, asenteista, valinnoista ja elämäntyyleistä. Tällä tavoin esiin nouseva refleksiivinen politiikka viittaa sekä subjektiivisesti koettujen arkitodellisuuden epäkohtien ja asiakysymysten refleksiiviseen politisoitumiseen, että reflektiiviseen poliittiseen arvioon, joka määrittää politisoitumisesta seuraavia toimia ja päätöksiä.

Refleksiivinen politiikka ei organisoidu hierarkkisesti vaan mobilisaatio etenee verkostomaisena liikehdintänä. Se ei saa kimmokettaan puoluepoliittisista kiistoista, ideologioista tai perinteisistä luokka- ja ryhmäjäsennyksistä, vaan asialistasta tulee henkilökohtainen. Sille nousee muun muassa kuluttamiseen, eläinoikeuksiin, ympäristöön, terveyteen, paikalliseen kaupunkisuunnitteluun sekä etniseen, seksuaaliseen tai kulttuuriseen identiteettiin liittyviä huolenaiheita. Yksilölähtöisissä poliittisissa interventioissa tuotetaan

lyhytaikaisesti intensiivistä toimintaa, jossa luodaan toiminnallisia sosiaalisia verkostoja sekä pyritään kohdennetusti ja suppeasti vaikuttamaan joihin yksittäisiin havaittuihin epäkohtiin ja ongelmiin. Tässä julkisuuden hyödyntäminen on ratkaisevan tärkeä resurssi mahdollistaen mobilisaatiota ja erilaisia toimintamuotoja. Refleksiivinen politikointi pyrkii joko itse tuottamaan julkisuutta tai antamalla aiheita uutisointiin ja julkiseen keskusteluun. Yksilöllisten pelinavausten ympärille tihtynyt, usein kampanjamuotoinen, toiminta verkkoympäristössä muodostaa eräänlaisen solmukohtan tai portaalin, josta kuka tahansa asiasta kiinnostunut voi klikata itsensä mukaan verkostomaiseen liikehdintään.



Merja Kylmäkoski (HUMAK): Ammattikorkeakoulu intervention tekijänä alueellisessa kehittämisessä

Lain mukaan yksi ammattikorkeakoulun tehtävä on alueellinen kehittäminen. Tätä tehtävää toteutetaan ammattikorkeakoulujen omilla tutkimus- ja kehittämishankkeissa. Tässä esityksessä pohditsellaan yleisessä ammattikorkeakoulussa opiskelevien opinnäytetöitä alueellisen kehittämisen interventioina. Tarkastelun pääpaino on opiskelijan ja hänen ohjaajansa roolissa kehittämisintervention tekijänä. Missä määrin ammattikorkeakoulujen alueelliset kehittämishankkeet ovat syntyneet alueen omista intresseistä ja missä määrin niiden syntyä ohjaavat oppilaitosten tulostavoitteet tai kehitettävän alueen ulkopuoliset tekijät?

4. Tiedon mahdollisuudet nuoruuden institutionaalisilla kentillä

Ma 9.11. klo 15-17, sali 404

Koordinaattori: Timo Harrikari (Helsingin yliopisto)

Alustukset [työryhmä 4]

Tapio Kuure: *Tutkijan, arviointitutkijan ja konsultin tieto. Case: Pajaverkko-hanke*

Tomi Kiilakoski: *Tieto nuorisotaloista*

Satu Olkkonen ja Ismo Turpeinen: *Rakkaus kasvatuksessa*

Sanna Pasanen: *Tiedon tuottamisen, käytön ja soveltamisen synergiaa luomassa - koulutuksen ja työelämän kumppanuuden uusia tuulia*

Abstraktit [työryhmä 4]

Tapio Kuure (Pajaverkko-hanke, Nuorisotutkimusverkosto): *Tutkijan, arviointitutkijan ja konsultin tieto. Case: Pajaverkko-hanke*

Esityksen tavoitteena on analysoida, miten eri näkökulmista tuleva tieto keskustelee keskenään ja miten kehittämishankkeissa mukana olevat nuorisotalon ammattilaiset ja nuoret osallistuvat tiedon tuottamiseen. Esityksessä käytetään hyväksi Uudellamaalla parhailaan käynnissä olevan Pajaverkko-hankkeen kokemusta.



Tommi Kiilakoski (Nuorisotutkimusverkosto): *Tieto nuorisotaloista*

Esityksessä reflektoidaan niitä edellytyksiä, millä tavoin voidaan puhua tiedosta nuorisotaloista. Lähtökohtana on kantilaisittain motivoitunut kysyminen, miten tutkimuksellinen tieto nuorisotaloista tulee mahdolliseksi. Paperin taustana on käynnistämässä oleva kaupunkimaisen nuorisotyön nuorisotalojen kehittämishanke.

Toistaiseksi nuorisotaloja koskevaa perustutkimusta on verrattain vähän. Tutkimuksellinen empiirinen ja teoreettinen haltuunotto on vasta alussa. Samalla nuorisotalot asettuvat nuorisotyön luonnollisessa asenteessa perustyöksi, joka oletetaan tiedetyksi, tutuksi ja hallituksi. Käynnistyvä tutkimushanke tuottaa tietoa, jota osallistuu moniin kenttiin. Se esimerkiksi pyrkii saattamaan ammattilaisten hiljaista tietoa positionaaliseksi tiedoksi, institutionalisoi – halusi tai ei – puhetta nuorisotaloista sekä osallistuu nuorisotalojen toiminnan tulevaisuutta määrittävään politiikkaan.

Kun halutaan tietoa nuorisotaloista, joudutaan pohtimaan kysymyksiä siitä, millaisiin verkostoihin kunnallisten, järjestöjen ja kaupallisten toimijoiden kanssa nuorisotalot sijoittavat, miten nuorisotalot asettuvat nuorisotyön välineeksi sekä miten eri tavoin eri toimijat hahmottavat ja kokevat nuorisotalojen toiminnan. Tietämisen ehtona nuorisotaloista on, että voidaan sijoittaa nuorisotalot erilaisiin palvelujen, toimijoiden ja kokemusta verkostoihin sekä pystytään ottamaan analyysissä huomioon, mistä näkökulmasta tieto konstituoituu.

Nuorisotalojen toimintaa on toistaiseksi analysoitu tutkimuksellisesti verrattain vähän, ainakin jos niitä verrataan sosiaalityöhön tai kouluihin. Lisätutkimukset nuorisotaloista osallistuvat tieto/valta-rakenteisiin ja luovat kuvaa siitä, millaisista kehyksistä nuorisotaloista voidaan puhua. Tässä mielessä tutkimus myös sijoittuu nuorisotyön hallinnan ja sen asemaa perustelevaan keskusteluun. Tietämisen problematiikkaa analysoiva paperin erittelee niitä näkökulmia, jotka vaikuttavat tutkimuksellisten tietovaateiden esittämiseen.

Satu Olkkonen (Teatterikorkeakoulu/TUTKE) ja Ismo Turpeinen (Teatterikorkeakoulu/TUTKE): *Rakkaus kasvatuksessa*

Teatterikorkeakoulun jatko-opiskelijat, Olkkonen ja Turpeinen, tavoittelevat teorian ja käytännön kuilun ylittämistä tutkimusprosesseissaan. Molempien tutkimuksiin kätkeytyy ensin pitkä osallisuus käytännön taidekasvattajina, nyt uusi rooli tutkijana. Puheenvuorossaan he pohtivat vastavuoroisen pedagogiikan mahdollisuuksia ja omaa osuuttaan siinä; miten tutkimusaiheet tukevat kriittistä kasvatustieteellistä tutkimusta ja opetusta sekä osallistuvaa demokratiaa ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Tekijät avautuvat solmuun pohtiessaan tutkimuksensa nykyvaihetta ja tulevaa toimintaa. Mitä metodologisia yhteistyön edellytyksiä äänenkäytön opettaja ja tanssipedagogi löytävät? Millaiseen työtapaan ja utopiaan tutkimusprosessi kannustaisi heitä nyt, jos hanke olisi yhteinen?

Satu Olkkonen on filosofian maisteri pääaineenaan puheviestintä, draamakasvatuksen yliopisto-opettaja ja teatteriaktiivi, joka valmistelee Teatterikorkeakoulussa väitöskirjaa äänenkäytön opettamisesta. Viime vuosina hän on tehnyt koululaismusikaaleja ja yhtenäiskouluhankkeita mm. Suomen Kulttuurirahaston Myrsky-hankkeen pilottiohjaajana.

Isto Turpeinen on tanssitaiteen maisteri, pedagogi, koreografi ja tuottaja. Hän on erikoistunut poikien tanssin opetukseen ja tekee aiheesta väitöstutkimusta Teatterikorkeakoulussa. Tällä hetkellä Turpeinen toimii vapaana taiteilijana ja projektitutkijana Liikkuvaksi mosaiikiksi -tutkimushankkeessa. Hänen viimeisin ensi-iltansa oli kansainvälinen Corridor-projekti kesällä 2009 Kuopio tanssii ja soi -juhlilla osana Baltian ja Pohjoismaiden yhteistä Kedja Dance Encounters - tapahtumaa.



Sanna Pasanen (Humanistinen ammattikorkeakoulu): *Tiedon tuottamisen, käytön ja soveltamisen synergiaa luomassa - koulutuksen ja työelämän kumppanuuden uusia tuulia*

Humanistinen ammattikorkeakoulu Joensuun kampus on mukana Pohjois-Karjalassa toimivassa Vyöhyke - nuorisotalon osaamisyhteisöhankkeessa. Hankkeen yhtenä osiona on työelämän, koulutuksen ja tutkimuksen yhteistyön mallintaminen. Mallintamisen kokeiluun on perustettu laaja-alaisia nuorisotalon kehittämissyrymiä. Kehittämissyrymien jäsenet toimivat sateenvarjona useille niiden alle syntyville projekteille ja yhteistyömallinnuksille. Tällä hetkellä pilotitryhmiä on kolme. Jokaisella ryhmällä on oma aihealue, jota yhteistyössä kehitetään.

Alustuksessani esittelen kehittämissyrymätoiminnan lähtökohtia ja periaatteita sekä pohdin, miten koulutus voi olla tukemassa tiedon tuottamista työelämän tarpeisiin ja samalla tieteelliseen tutkimukseen? Kenellä on oikeus määritellä, mikä tieto on relevanttia?

5. Nuorten vertaisryhmät

Ma 9.11. klo 15-17, sali 405 & ti 10.11 klo 9.30-11.30, sali 405

Koordinaattorit: Niilo Rinne (Turun yliopisto, sosiologian laitos) ja Ismo Kantola (Turun yliopisto sosiologian laitos)

Huomattava osa nuorten vuorovaikutuksesta tapahtuu epämuodollisissa ryhmissä, joissa niiden jäseniä sitoo toisiinsa hyvin toisenlaiset tekijät kuin virallisten organisaatioiden puitteissa. Nuorten omat ryhmät saattavat muodostaa nuorelle jopa kaikkein merkittävimmän elämänalueen. Näissä ryhmissä muodostetaan omaa identiteettiä, mutta nuorisotutkimukselle ne ovat ongelmallisia, sillä niitä koskeva käsitteistö ei ole vakiintunutta ja hyvän tutkimuksen kriteerit vaihtelevat. Tässä työryhmässä nuorten omia ryhmiä lähestytään vertaisuuden näkökulmasta.

Työryhmässä pohditaan, missä määrin nuoret omaksuvat tärkeitä elämäntaitoja juuri vertaisryhmissään ja voidaanko niiden ajatella olevan nuorisokulttuurien välttämätön perusta tai *sine qua non*. Toisaalta on pidettävä mielessä, että nuorten vertaisryhmissä esiintyy myös ongelmia kuten syrjintää ja väkivaltaa. Nuorten oikeanlainen tukeminen ja ongelmiin tarttuminen voi olla vaikeaa, jos vertaisryhmien luovuudessa piilevää potentiaalia ja hiljaista tietoa ei osata tulkita tutkimuksen puuttuessa. Työryhmässä vertaisryhmän käsitettä toivotaan venytettävän koskemaan yhtäläillä myös nuoria aikuisia.

Työryhmässä pohditaan itse vertaisryhmän käsitteen lisäksi sitä, kuinka saada tietoa vertaisryhmistä, mitä vertaisryhmät merkitsevät nuorelle ja mitä vertaisryhmistä saatavalla tiedolla on annettavaa tutkimukselle.

Alustukset [työryhmä 5] maanantai 9.11 klo 15-17, sali 405

Ismo Kantola: *Vertaisinformanttien käyttö jublimiskulttuurien tutkimuksessa*

Riikka Korkiamäki: *Vertaisryhmän jäsenyys nuorten osallisuutta määrittämässä*

Niilo Rinne: *Polttarit vertaisryhmän jublana*

Alustukset [työryhmä 5] tiistai 10.11 klo 9.30-11.30, sali 405

Jaana Lähteenmaa: *Vertaisryhmän käsite*

Anu Gretschel: *Vertaissuhteet nuorisotalon ovella ja sisällä - subtautuminen toisiin nuoriin, ryhmiin, yhteiseen tekemiseen ja talon demokratiaan*

Anne Puuronen: *Nikotiinintaju ja vertaissuhteet*

Abstraktit [työryhmä 5]

Ismo Kantola (Turun yliopisto, sosiologian laitos): *Vertaisinformantit juhliskulttuurien tutkimuksessa*

Eri juhliskulttuureilla ja niitä kantavilla yhteisöillä tai ”uusheimoilla” on omat tyypilliset, mutta myös yhteiset piirteensä. Vertaisinformantit näkevät ja ymmärtävät juhlinnan usein syvällisemmin kuin ulkopuolinen tarkkailija. Toisaalta tutkimuksen teoreettinen viitekehys voi sanella jopa, etteivät juhlijat ymmärrä juhliskasta lainkaan, koska he toimivat alitajuisista motiiveista tai jonkin ulkopuolisen voiman tai toimijan (harhaan)johtamina. Tutkimuksen teoreettisesta viitekehuksesta siis riippuu, miten vertaisinformaatiota voidaan tutkimuksessa käyttää, mikä rooli sille voidaan antaa ja miten sitä tulisi tulkita.

Vertaisinformaation hankinta juhliskasta vertautuu sosiologiseen interventioon tutkimusmenetelmänä. Aidoimmillaan tutkimuksella hankittava vertaisinformaatio on keuhusteleavaa ja neuvottelevaa, ei vain tutkittavan yhteisön sisällä vaan myös tutkijan ja tutkittavan välillä.

Vertaisinformaation luovuttaminen ja ja vastaanottaminen perustuu luottamukseen. Luottamuksen sisältönä on usko siihen, että niin tiedon antaja kuin vastaanottajakin ovat sitoutuneet vertaistensa niihin käytäntöihin jotka ovat vertaisuuden takeena.

Juhliskulttuurien tutkimuksessa luottamusta voi edistää seuraavin, ei toisiaan poisulkevin, tavoin. 1. Tutkimuksen sisältö ja tarkoitusperät avataan vertaisinformanteille, jotka eivät ole tutkijan vertaisia, mutta antavat informaatiota vertaisistaan. 2. Kiinnitetään tutkittavalle yhteisölle vertainen tutkija tutkimusprojektiin. 3. Tutkija opiskelee tutkittavaa juhliskulttuuria ja osoittaa sitoutuneisuutensa siihen sillä tavoin, että pääsee nauttimaan vertaisuutta tutkimuskohteessaan.

Esitelmässä keskustellaan empiirisin esimerkein kustakin tavasta lähestyä vertaisuuden termein juhliskia nuoria.



Riikka Korkiamäki (Tampereen yliopiston Porin yksikkö): *Vertaisryhmän jäsenyyden nuorten osallisuutta määrittämässä*

Nuorten osallisuutta mitataan usein koulutukseen, työelämään tai järjestötoimintaan osallistumisena sekä kuulluksi tulemisen tai vaikuttamisen mahdollisuuksina. Tästä valtavirrasta poiketen tarkastelen esityksessäni ikäoveriryhmän jäsenyyttä keskeisenä nuorten osallisuutta määrittävänä kokemuksena. Esitys perustuu teoksessa *Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät* (toim. Suvi Raitakari & Elina Virokannas) julkaistavaan artikkeliin ”Kaljaporukoita” vai ”ihan tavallisiin koviksi” – osallisuus vertaisryhmässä nuorten arvioinnin kohteena.

Esityksessäni analyysin kohteena ovat nuorten itsestään ja toisistaan tuottamat luokitukset ”koviksiin”, ”pissiksiin”, ”hikkeihin”, ”nörtteihin” ja niin edelleen. Tarkastelen, miten nuoret vertaisryhmäänsä kategorisoimalla kuvaavat ja arvioivat omia osallisuutensa tiloja sekä samalla tuottavat osallisuuden ja osattomuuden positioita muille nuorille. Aineistona ovat 14–15-vuotiaiden nuorten haastattelut ja kirjoitukset.

Nuorten vertaisryhmästään tuottamat luokitukset heijastavat kulttuurisia arvoja ja käsityksiä, ollen siten moraalisia ja normatiivisia. Kysymys ei siis ole vain siitä, mitä on olla ”kovis”, ”pissis” ta ”hikke” paikallisessa vertaisyhteisössä, vaan ennen kaikkea siitä, mitä on olla nuori suomalaisessa yhteiskunnassa: millaiset arvostukset ja normit säätelevät nuorten osallisuutta tai osattomuutta siinä kulttuurisessa ympäristössä, jossa he arkaan elävät. Ikätovereihin liittymisen ja heistä irtautumisen kysymyksiä voidaankin pitää erityisen tärkeinä nuorten osallisuuden kokemuksesta puhuttaessa ja sen edistämiseen pyrittäessä.



Niilo Rinne (Turun yliopisto, sosiologian laitos): *Polttarit vertaisryhmän juhlena*

Polttarit on riehakas häitä edeltävä juhla, joka on nykyisin yhä vahvemmin osa nuorten aikuisten avioitumisrituaalia. Kesäisillä kaduilla näkyvien seurueiden ja median kautta välittyvän kuvan mukaan polttariperinteelle on tyypillistä runsas alkoholin käyttö, sukupuolittuneisuus, naamioiminen, seksuaalinen kuvasto, erilaiset tehtävät ja leikit, sankarin häpäiseminen, nauru, toiminnallisuus ja saunominen. Tämän kuvan taakse kätkeytyy kuitenkin vivahteikas kirjo eri tavoin järjestettyjä juhlia ja monisäikeisiä sosiaalisten suhteiden muodostelmia, joissa ystävyyttä ja vertaisuutta jaetaan hyvin poikkeuksellisissa sosiaalisissa ja kulttuurisissa kehyksessä.

Polttareiden korkein intensiteetti ajoittuu ikävuosien 25-35 väliin, aikaan, jolloin siviilisäädyt ja perheitelanteiden muutokset alkavat asettaa vertaissuhteita uuteen valoon. Kaveripiireissä syntyy uudenlaisia jännitteitä perheen perustamisen tai ”aikuistumisen” normin asettuessa vastakkain kulttuurisen nuoruuden venyttämisen mahdollisuuden kanssa. Usein polttareiden tarkoitusta haetaan siinä, että se on se viimeinen mahdollisuus olla nuoruusvuosien tapaan villi ja vapaa, kunnes edessä on aikuisuus parisuhteen harmaalla ja kahlitsevalla arjella maustettuna.

Nuoret aikuiset ovat tutkimuksessa usein jääneet suhteellisen vähälle huomiolle, vaikka myös heidän piirissään tulisi esittää ja soveltaa monia nuorisotutkimukselle tyypillisiä kysymyksiä esimerkiksi syrjäytymiseen ja masennukseen liittyen. Tässä esitelmässä pyrin ottamaan polttarit vakavasti, ja esitän, että tutkimalla polttareita on tuotettavissa relevanttia tietoa nuorten aikuisten vertaissuhteista ja elämismaailmasta siinä elämänvaiheessa, jossa

tapahtuu kautta aikain yhteisöelämän keskiössä ollut ja edelleen yksi elämänkaaren tunnepitoisimmista ja merkityksellisimmistä siirtymäriiteistä.

Esitelmä perustuu tekeillä olevaan pro gradu -tutkielmaani, jota varten olen tehnyt 12 teemahaastattelua eri tavoin polttareihin osallistuneille henkilöille.



Jaana Lähteenmaa (Suomen akatemia/Tampereen yliopisto): Vertaisryhmät ja vertaisoppiminen - käsitteiden problematisointia

Vertaisryhmissä oppiminen, vertaissovittelu, vertaisvalistus, epätavanomainen oppiminen...
Näitä käsitteitä käytetään paljon varsinkin epäakateemisessa, mutta myös akateemisessa koulun ja nuorisotyön haasteita koskevassa keskustelussa.

Taustaoletuksena, eräänlaisena pragmaattisena presuppositiona, tässä puhunnassa näyttää olevan, että vertaisryhmissä nuoret oppivat ja omaksuvat monia, elleivät peräti kaikkia asioita paremmin kuin aikuiselta nuorelle -asetelmassa. Mutta mitä asioita? Ja mitä asioita ehkä ei? Koskeeko oletus vertaisoppimisesta ja nonformaalin oppimisen tärkeydestä kaikkia nuoria? Onko esimerkiksi sukupuolella erottelevaa relevanssia tässä asiassa? Entä onko sekaryhmä, jossa pojat käyttävät (ääni) valtaa, vertaisryhmä? Entä monikulttuurinen ryhmä, jossa toiset käyttävät hallitsevaa kieltä ”kotikielensä”, toiset kielenä, jota vasta opettelevat?

Nostan esiin ja pohdin näitä ja eräitä muita vertaisryhmä- ja etenkin vertaisoppimisdiskurssin aukkopaiikkoja esityksessäni. Hahmottelen suuntia, joihin vertaisryhmän ja vertaisoppimisen käsitteiden kehittämisessä olisi syytä edetä - tai ainakin sudenkuoppia, joihin lankeamista voisi välttää tarkemmalla reflektoinnilla.



Anu Gretschel (Nuorisotutkimusverkosto): Vertaisuhteet nuorisotalon ovella ja sisällä – suhtautuminen toisiin nuoriin, ryhmiin, yhteiseen tekemiseen ja talon demokratiaan

Esitelmä perustuu kahden kaupungin nuorisotaloja koskehtavan toimintatutkimuksen toisen vaiheen alustaviin tuloksiin. Tutkimuksessa pääosaa näyttelee nuorilta kerätty tieto, menetelmänä nuorten ryhmäkeskustelut nuorisotaloilla vuosina 2007–2008. Tutkimuskysymykset käsittelevät laajasti nuorten suhdetta kunnalliseen nuorisotyöhön. Tässä esitelmässä keskitytään kuitenkin siihen, mitä saatiin selville nuorten suhtautumisesta nuorisotalon muihin nuoriin, nuorten ryhmiin ja nuorisotaloon yhteisönä. Esitelmässä kerrotaan myös millaisiin kehittämisspyrkimyksiin nuorten sanomiset johtivat niin nuorisotalojen arjessa kuin nuorisotalodemokratian kehittämisessäkin.

Anne Puuronen (Turun lapsi- ja nuorisotutkimuskeskus): *Nikotiinintaju ja vertaissuhteet*
Miten nuorten nikotiiniasenteet ja käyttötavat peilautuvat nuorisokulttuurisiin merkityksenantoihin ja nykyisen tupakkakulttuurin muutoksiin? Entä mikä rooli nuorten vertaissuhteilla, harrastuksilla ja ”koulusosiaalisuudella” on esimerkiksi kokeilemattomuuden vahvistumisessa, kokeiluissa ja/tai satunnaispolttamisessa sekä tupakoinnin lopetusyrityksissä?

Tekeillään olevan tutkimuksen tarkoituksena on tutkia nuoren tupakkaterveyskäyttäytymisen rakentumista, kuinka tupakkaterveyttä koskeva tieto omaksutaan osaksi omaa tupakkaterveyskäyttäytymistä. Tutkimuksessa etsitään perusteluita nuorten kokeilemattomuudelle, erilaisille nikotiinin käyttötavoille (satunnaispolttajista nuuskan käyttäjiin) ja lopettamiselle. Toiseksi selvitetään, mikä rooli nuorille suunnatulla tupakkaterveysvalistuksella ja nikotiinikorvaustuotteiden mainonnalla on nuoren nikotiiniriippuvuutta koskevan terveystajun muotoutumisessa. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa ajankohtaista ja nuorisolähtöistä tietoa nuorten erilaisista nikotiininkäyttökulttuureista.

Tutkimus toteutetaan terveystieteellisestä ja nuorisotutkimuksellisesta näkökulmasta etnografisilla tutkimusmenetelmillä. Laadullisina tutkimusaineistoina ovat nuorille suunnattu kysely, nuorten tupakkavalituksen suunnittelua ja käytäntöä koskevat asiantuntija-haastattelut, otokset nuorille suunnatuista suomalaisista tupakkavalistuskampanjoista ja nikotiinikorvaushoitovalmisteiden mainoksista.

Paperin kautta toivotaan keskustelua nuorten keskinäisten suhteiden, lojaalisuuden, kaveri- ja katu-uskottavuuden merkityksestä contra nuorille suunnatun tupakkavalituksen roolista nuoren tupakkaterveyskäyttäytymisen muotoutumisessa. Kumpi on uskottavampi, kameli vai Camel?

6. Eettisyys sähköisten kvalitatiivisten ja kvantitatiivisten menetelmien suunnittelussa ja toteutuksessa

Ti 10.11 klo 9.30-11.30, sali 313

Koordinaattori: Jani Merikivi (Nuorisotutkimusverkosto)

Informaatioteknologian käytön suosio nuorten keskuudessa on rohkaissut monia tutkijoita pohtimaan erityisesti internetin hyödyntämistä omissa tutkimuksissaan. Yhtäältä käyttäytymistä ja yhteisöllisyyttä on tutkittu muun muassa havainnoimalla (netnografia) monen pelaajan verkkopelejä (EverQuest) pelaavien kuin virtuaaliyhteisöön liittyneiden ihmisten tietokonevälitteistä vuorovaikutusta (esim. (Taylor 2006, Rheingold 2000, Kozinets 2002). Tutkijat ovat joko seuranneet tapahtumia taustalta tai aktiivisesti osallistuneet mukaan toimintaan. Toisaalta tänä päivänä tarjolla on myös niin sähköpostikyselyitä kuin useita

helppokäyttöisiä varta vasten suunniteltuja ohjelmia (esim. Webropol ja SurveyMonkey), joiden avulla tutkijat voivat vaivattomasti ja edullisesti lähestyä kvantitatiivisin menetelmin haluamaansa kohderyhmää. Tuhannet kyselystä kiinnostuneet vastaajat voivat paneutua kyselyyn omalla ajallaan ja lähettää vastauksensa suoraan valmiiksi analysoitavassa muodossa.

Internet-kyselyiden toteuttamisessa kuin sähköisessä havainnoinnissa ja haastatteluissa on kuitenkin omat haasteensa: vastaajien tunnistamattomuus, tavoitellun populaation edustavuus (esim. koko Suomen nuoriso), satunnaisuuden periaatteen toteutuus, vastaajien tunnelmien ”haisteltavuus”, haastattelujen ohjailtavuus, jne. Toisin sanoen, internet-kyselyiden tulokset eivät välttämättä ole aina yhtä luotettavia kuin muilla menetelmillä, esimerkiksi puhelimitse tai kirjeitse kerätyt vastaukset.

Tutkijat ovat tutkimuksensa yleisön, ts. lukijoiden lisäksi vastuussa myös vastaajilleen. Vaikka he ovat vaikeasti tunnistettavissa, internet-kyselyiden tulosten hyödyntäminen tutkimuksissa niin, että ne noudattavat tieteellisessä työssä sovellettuja eettisiä periaatteita, herättää luonnollisesti kysymyksen siitä, ”mitä asioita erityisesti pitää huomioida nuorten kohdalla?” Voiko vastaajaa esimerkiksi lainata, jos kysely on tarkastellut pienen verkkoyhteisön populaatiota, ja tämä voi sen vuoksi tulla tahtomattaan tunnistetuksi? Tai riittääkö, että hyväksyntä aineiston käyttöön tulee alaikäiseksi oletetulta vastaajalta itseltään, vai pitääkö lupaa kysyä myös hänen vanhemmiltaan? Ja miten tämä käytännössä voidaan toteuttaa? Onko oikein, että virtuaaliyhteisön taustalla pysytellyt havainnoitsija hyödyntää julkisia tai yksityisiä keskusteluita? (Elgesem 2002)

Työryhmän tavoitteena on käsitellä monitieteisesti sekä sähköisen havainnoinnin (netnografiaa) että nuorille kohdistettujen internet-kyselyiden eettisiä suosituksia.

Lähteet:

Elgesem, D. 2002, ”What is special about the ethical issues in online research?”, *Ethics and Information Technology*, vol. 4, no. 3, pp. 195-203.

Kozinets, R.V. 2002, ”The Field Behind the Screen: Using Netnography for Marketing Research in Online Communities”, *Journal of Marketing Research*, vol. 39, no. 1, pp. 61-72.

Rheingold, H. 2000, *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*, MIT Press, Cambridge, MA.

Taylor, T.L. 2006, *Play Between Worlds: Exploring Online Game Culture*, MIT Press, Cambridge, MA.

Alustukset [työryhmä 6]

Mervi Issakainen: *Ryhmäkeskustelu verkossa – menetelmän eettisiä haasteita*

Jani Merikivi: *Katsaus lapsille ja nuorille suunnattujen internet-kyselyiden tutkimusetiikkaan*

Abstraktit [työryhmä 6]

Mervi Issakainen (Kuopion yliopisto, sosiaalipolitiikan ja sosiaalipsykologian laitos):
Ryhmäkeskustelu verkossa – menetelmän eettisiä haasteita

Valmisteilla olevassa väitöstutkimuksessani tarkastelen nuorten kokemuksia masennuksesta ihmis-suhteiden ja arkisen vuorovaikutuksen näkökulmasta. Tutkimusta varten perustin internet-sivuston, jolla keräsin helmi- maaliskuussa 2009 nuorten kirjoittamia tarinoita omasta masennuksestaan. Lisäksi toteutin ryhmäkeskustelun, johon osallistuminen vaati foorumille rekisteröitymisen ja sisään kirjautumisen. Kaikkiaan 14 nuorta kertoi kokemuksestaan ja ajatuksistaan puoleltoista kuukauden ajan kestäneessä keskustelussa.

Tässä esityksessä tuon esille niitä tietoturvaan ja luottamuksellisten tietojen suojaamiseen liittyviä tekijöitä (kuten SSL-suojatun yhteyden käyttö ja keskustelun sulkeminen ulkopuolisilta), joihin keskustelun suunnitteluvaiheessa on hyvä kiinnittää huomiota. Ennen kaikkea tarkastelen aineistonkeruun aikana tekemiäni havaintoja ja keskustelussa kohtaamiani haasteita. Verkossa toteutettu ryhmäkeskustelu on vielä verrattain vähän käytetty aineistonkeruutapa, jolla on omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Kasvottomassa ympäristössä nimimerkillä esiintyen arkaluonteisistakin kokemuksista voi kertoa ilman pelkoa leimautumisesta. Asynkroninen eli eriaikainen viestintä puolestaan antaa aikaa ja tilaa pohtia omia kokemuksia sekä tapaa kertoa niistä. Viestinnän kasvottomuus ja eriaikaisuus asettavat kuitenkin haasteita muun muassa tutkijan ja osallistujan välisen yhteyden luomiselle, osallistujan motivaation vahvistamiselle ja ylläpitämiselle sekä osallistujien keskinäiselle vuorovaikutukselle. Verkkoympäristön huolellinen suunnittelu luo pohjan eettisesti kestäväälle tutkimusprosessille, mutta myös toteutukseen liittyviä haasteita voi ennakoita ja ottaa huomioon jo suunnitteluvaiheessa.



Jani Merikivi (Nuorisotutkimusverkosto): *Katsaus lapsille ja nuorille suunnattujen internet-kyselyiden tutkimusetiikkaan*

Useat eri tieteenalan tutkijat ovat erityisesti tällä vuosikymmenellä hyödyntäneet sähköisiä kyselyitä tutkimusaineiston keräämisessä (esim. Kozinets, 2002, Kozinets, 1998, Rheingold, 2000, Taylor, 2006, van der Heijden, 2004). Esimerkiksi kyselytutkimuksissa tutkijat ovat lähestyneet tutkittavia tavallisesti joko sähköpostilla (van der Heijden, 2004) tai verkkokyselyillä (Subrahmanyam, Reich, Waechter & Espinoza, 2008) Tällaisissa tutkimuksissa on tarkasteltu myös nuorten näkemyksiä (esim. Lehdonvirta, 2009, Merikivi, 2009, Merikivi & Mäntymäki, 2009), etenkin kun informaatioteknologian käyttö on ollut nuorten keskuudessa kovin suosittua (Myllyniemi, 2008).

Internet-kyselyssä on kuitenkin omat etunsa kuin haittansa. Monipäinen joukko vastaajia voi halutessaan paneutua kysymyksiin omalla ajallaan ja lähettää vastauksensa sähköisesti analysoitavassa muodossa. Viime vuosituhaten lopussa markkinoille tulleiden internet-kyselyohjelmien (esim. Webropol, SurveyConsole, SyrveyMonkey, jne.) avulla tutkijat voivat vapautua monesta käsin tehtävästä vaiheesta, kerätä aineistonsa ajantasaisesti ja tallentaa ne suoraan sähköiseen tietokantaan. Ongelmana taas ovat aineiston hatara oikeellisuus ja luotettavuus, menetelmän pyrkimyksellisyys sekä tulosten ongelmallinen yleistettävyys.

Sen lisäksi että internet-kyselyt eroavat perusolettamuksiltaan perinteisistä kyselyvaihtoehtoista (esim. puhelin ja kirje), niissä on myös joltiseltaan ainutlaatuinen tutkimuseettinen ote. Tämän vuoksi tutkijat joutuvat arvioimaan perustavanlaatuisia, muun muassa yksityisyyttä, tietoista suostumusta, osallisuutta ja luottamuksellisuutta koskevia kysymyksiä, jotka kietoutuvat osaksi tutkimusmenetelmää (Buchanan & Hvizdak, 2009, Markham, 2006).

Koska olemassa olevassa kirjallisuudessa on tarjolla internet-kyselyiden tutkimuseetikasta varsin niukasti, tämä tutkimus keskittyy tarkastelemaan käytäntöjä, joissa tutkimuskohteena ovat lapset ja nuoret. Tavoitteena on käsitellä internet-kyselyn ainutlaatuisia ominaisuuksia ja tutkimuseettisiä lähestymistapoja sekä tunnistaa Buchananin ja Hvizdakin (2009) empiricalähtöiseen luokittelun pohjalta ne keskeiset seikat, jotka pitäisi ottaa huomioon lapsille ja nuorille suunnattuja internet-kyselyjä hyödynnettäessä. Tämän tutkimuksen myötävaikutus on pyrkiä kehittämään yhdenmukaista ohjeistusta ja avata tieteellistä ja käytännönläheistä keskustelua.

7. Mitä on historian tieto nuorisotutkimuksessa?

Ti 10.11 klo 9.30-11.30, sali 309

Koordinaattorit: Kaisa Vehkalahti (Nuorisotutkimusverkosto) ja Saara Tuomaala (Helsingin yliopisto)

Teetkö tutkimusta menneisyyden nuorista ja nuoruudesta tai hyödynnätkö tutkimuksessasi muuten historiallisia aineistoja? Tervetuloa keskustelemaan historian tutkimuksen näkökulmista nuorisotutkimukseen.

Työryhmässä pohditaan muunmuassa seuraavia teemoja: 1) Historiallisten lähdeaineistojen käyttöön liittyvät kysymykset: Mistä menneisyyden nuorten kokemuksista kiinnostunut tutkija löytää lähteitä? Millaisia erityiskysymyksiä nuoria koskevan aineiston käyttöön liittyy? 2) Menneisyyteen sijoittuvan tutkimuskohteen kohtaaminen: Miten tuoda esille menneisyyden nuorten 'ääni'? 3) Teorian ja historian kohtaaminen: Millä tavoin tä-

män hetken nuorisotutkimuksessa käytettäviä teorioita voidaan hyödyntää menneisyyden nuoruuden kohdistuvassa tutkimuksessa? Toisaalta mitä menneisyyden tutkimuksella on annettavaa nykyhetken nuorisotutkimukselle?

Alustukset [työryhmä 7]

Terttu Mämmelä: *Vaihto-oppilastoiminta ja Suomen amerikkalaistuminen 1940-1960 -luvuilla*

Ilona Kempainen: *Nuoriso kansakunnan symbolina – kansakunnan ikä historian tulkinnoissa*

Kirsti Salmi-Niklander: *Käsinkirjoitetut lehdet nuorten vaihtoehtoisena ilmaisumuotona 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa*

Martti Muukkonen: *Maaailman vanhin koululaitos*

Abstraktit [työryhmä 7]

Terttu Mämmelä (Helsingin yliopisto): *Vaihto-oppilastoiminta ja Suomen amerikkalaistuminen 1940-1960 -luvuilla*

Sotien jälkeisen niukkuuden helpottaessa suomalaisessa yhteiskunnassa alkoi nostaa päätään amerikkalaisen arvomaailman, kuluttamisen ja korkean elintason ihannointi. Amerikkalaisuus löi itseään läpi myös populaärimusiikin, elokuvan ja nousevan nuorisokulttuurin kautta. Tieteessä ja kulttuurissa rakennettiin henkilövaihtosopimusten avulla yhteyksiä Yhdysvaltoihin. Myös kouluissa englannin kieli alkoi syrjäyttää saksaa ykköskielenä. Vaihto-oppilasvuosi Amerikassa avasi koulunuorille mahdollisuuden tutustua omin silmin Amerikan ihmemaahan. Kansainvälistymisestä tuli yhteiskunnallisen kehityksen tulevaisuuden visio viimeistään 1960-luvulla.

Suurimmat amerikkalaiset vaihto-oppilasjärjestöt käynnistivät toimintansa Suomessa 1940- ja 1950-luvuilla. Pääkaupunkiseudulta toiminta levisi nopeasti maaseudulle ja läpi yhteiskunnan eri sosiaalisten kerrostumien. 1960-luvun puoliväliin tultaessa jo noin 1000 oppikoulunuorta oli hankkinut Amerikan kokemusta.

Väitöstutkimus käsittelee Suomen amerikkalaistumista koulunuorisolle tarjottujen vaihto-oppilasmahdollisuuksien kautta. Mikä rooli nuorisovaihdolla oli Suomen amerikkalaistumisessa? Oliko nuorisovaihto osaltaan myös kylmän sodan vaikuttamisen väline? Miten nuoret kokivat vaihto-oppilasvuotensa ja roolinsa vaihto-oppilaina? Opiskelijavaihdosta poiketen oppikoulu-/lukioikäisten vaihto-oppilastoiminnasta on tuotettu varsin vähän suomalaista tai kansainvälistä tutkimusta. Työpaperi esittelee tutkimuksen lähtöasetelmaa ja lähdeaineistoja sekä aineistojen saatavuuteen ja hyödyntämiseen liittyviä kysymyksiä.



Ilona Kemppainen (Helsingin yliopisto, Yhteiskuntahistorian laitos): Nuoriso kansakunnan symbolina – kansakunnan ikä historian tulkinnoissa

Käsittelen paperissani teemoja, jotka ovat nousseet esille kahta sotaan ja sankaruuteen liittyvää artikkelia kirjoittaessa. Ensiksi kysyn, mitä merkitsivät alaikäiset kaatuneet vuoden 1918 sisällissodan jälkeen? Olen perehtynyt aiheeseen vuosina 1918–1919 julkaistun Sankaripoikia-teossarjan valossa. Nuorison antama puhdas uhri näyttäytyy välttämättömänä kansakunnan synnyssä, ja viattomina pidettyjen nuorukaisten esimerkki annetaan henkiin jääneille esikuvaksi uuden, yhtenäisemmän Suomen luomisessa.

Toisenlainen kuva nuorisosta ja sille esitetyistä vaatimuksista nousee jatkosodan alun eli vuosien 1941–1942 sanoma- ja aikakauslehdistä. Tuolloin Suomen tulevaisuus nähtiin valoisaan ja isänmaan rakentamiseen tarvittiin työvoimaa, johon nuorisoa haluttiin kasvattaa. Toisaalta nuoriso oli myös uhka: velttous saattoi jopa tuomita yksittäisen nuorison edustajan kelpaamattomaksi uuteen isänmaahan.

Kansakunnan ikä on kielikuva, joka viittaa paitsi historian pituuteen, myös kansakunnan voimaan ja viriiliyteen. Vuonna 1918 Suomi oli ”astunut täyteen miehuuteen”, mikä tarjoaa tulkinnan, että sisällissota oli tulikaste maskuliinisuuteen. Toisen maailmansodan aikaa on totuttu pitämään ”aikuisen kansakunnan” sotana, mutta jatkosodan alussa oli vallitsevana näkemys, että elettiin ”nuorten kansakuntien aikaa” ja niin muodoin nuoriso oli kansakunnassa avainasemassa.

Mitä nuoriso merkitsee kansallisessa minäkuvassa kunakin aikana? Onko se ihailun kohde vai ongelma? Mitä nuorille itselleen merkitsee lähes saavuttamaton ”kansallisen nuorison” ihanne?



Kirsti Salmi-Niklander (Helsingin yliopisto): Käsinkirjoitetut lehdet nuorten vaihtoehtoisena ilmaisumuotona 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa

Tarkastelen alustuksessani käsinkirjoitettuja lehtiä vaihtoehtoisena ilmaisumuotona, sekä kouluikäisten nuorten harrastuksena että (nuorten) aikuisten vakavan poliittisen keskustelun välineenä. Millaisia välineitä käsinkirjoitetut lehdet ovat antaneet tunteiden, sosiaalisten suhteiden ja ideologisten kysymysten käsittelyyn? Miten kollektiivisen kirjoittamisen avulla on opiskeltu kerronnan muotoja sekä ironiaa ja parodiaa?

1850-luvun alussa Helsingin yliopiston opiskelijat elvyttivät käsinkirjoitetut lehdet, kun tiukat sensuurimääräykset rajoittivat painettujen tekstien julkaisemista. 1800-luvun lopulla ne omaksuttiin kansanliikkeiden (nuoriso- ja raittiusseurojen) toimintamuodoksi. 1900-luvun alku oli käsinkirjoitettujen lehtien kukoistusaikaa, jolloin niitä toimitettiin tuhansittain eri puolilla Suomea. Käsinkirjoitetuilla lehdillä oli tärkeä merkitys vaihtoehtoi-

sena poliittisen keskustelun välineenä sortokausien aikana. 1920–30-luvulla tämä merkitys säilyi vasemmiston piirissä. Toisaalta lehtien sisällössä painoutuivat myös paikallisyhteisöjen ja pienryhmien sisäisten kysymysten käsittely sekä leikki ja fantasia.

Käsinkirjoitettujen lehtien tavoitteena oli se, että mahdollisimman moni osallistuisi lehtien toimitusprosessiin. Kirjoittajien joukosta hahmottuu kuitenkin vahvoja kirjoittajapersoonia. Nimimerkkien käyttö oli hyvin yleistä, mikä mahdollisti fiktiivisten identiteettien rakentamisen ja arkaluontoisten kysymysten käsittelyn. Esimerkkitapauksina käsittelem Hiirolan nuorisoseuran lehteä (Mikkelin mlk) 1900-luvun alussa sekä Helsingin sosiaalidemokraattisen nuorisoseuran lehtiä 1910–1920-luvulla.



Martti Muukkonen: Maailman vanhin koululaitos

Tietävästi maailman vanhin koululaitos syntyi muinaisessa Sumerissa temppelien ja valtionhallinnon tarpeisiin. Koulut seurasivat muodollisesti yleisesti vallitsevaa mestari-kisälli-mallia ja kattoivat opetuksen lukutaidon alkeista kirjanoppineen tarvitsemiin moninaisiin käytännön taitoihin (esimerkiksi maanmittaukseen, liikekirjanpitoon, diplomaattiseen kirjeenvaihtoon ja Sumerin mytologiaan). Koulutus alkoi nuorella iällä ja kesti siihen saakka, kun opettaja katsoi oppilaansa kykeneväksi mestareiden kollegion edessä suoritettuun tutkintoon.

Tutkimuksen aineistona on käytetty Sumerin koululaitoksesta tehtyjä tutkimuksia ja erilaisten koulutekstien englanninkielisiä käännöksiä. Siten tutkimus on viimeisin katsaus alan keskeiseen kirjallisuuteen. Kouluinstituution kuvauksen lisäksi aineisto kuvaa myös sumerilaisen koululaisen arkea ja elämänkaarta.

8. Mitä on asenne- ja arvotutkimuksen tieto nuorisotutkimuksessa?

Ti 10.11 klo 9.30-11.30, sali 312

Koordinaattorit: Helena Helve (Tampereen yliopisto) ja Marjaana Kojo (Tampereen yliopisto/Nuorisotutkimusverkosto)

World Value Survey -tutkimukset ovat osoittaneet miten yhteiskunnan taloudelliset tekijät vaikuttavat ihmisten asenteisiin ja arvoihin. Suomalaisissa asennetutkimuksissa suomalaiset näyttävät arvostavan perinteisesti protestanttista työetiikkaa. Muihin eurooppalaisiin verrattuina suomalaiset vaikuttavat perin konservatiivisilta työasenteissaan. Miten nuoret suhtautuvat työhön? Mitä asenne- ja arvotutkimusten tieto on nuorisotutkimuksessa?

Tämän työryhmän kiinnostuksen kohteina ovat erityisesti nuorten asenteet työhön, koulutukseen ja tulevaisuuteen. Ajankohtaisia kysymyksiä ovat esimerkiksi: Mitä nuoret ajattelevat työstä ja työelämästä ja omasta tulevaisuudestaan, kun nuorisotyöttömyysluvut näyttävät vain kasvavan? Miten nuorten ja työnantajien odotukset ja toiveet kohtaavat? Mitä vaikutuksia nuorten työasenteilla ja arvoilla on koko yhteiskunnan hyvinvoinnille? Millaista tietoa nuorten työasenteista ja arvoista nuorisotutkijoilla on? Miten nuorisotutkijat käyttävät tätä tietoa? Työryhmään ovat tervetulleita keskustelemaan kaikki nuorten työasenteista ja arvoista kiinnostuneet.

Alustukset [työryhmä 8]

Tuuli Kurki ja Anna-Maija Niemi: *Erityiset koulutusmarkkinat? Esimerkkeinä toisen asteen nivelvaiheen valmistavat ja valmentavat koulutukset*

Pirjo Lindfors: *Suomalaisnuorten tulevaisuuteen liittyvät pelot vuosina 1988, 1993, 2007*

Helena Laaksonen ja Sami Borg: *Nuorisotutkimuksen lähestymistapoja arvo- ja asennetutkimusaineistoihin - Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston tutkimusaineistojen käyttömahdollisuuksia*

Abstraktit [työryhmä 8]

Tuuli Kurki (Helsingin yliopisto, kasvatustieteen laitos) Anna-Maija Niemi (Helsingin yliopisto, kasvatustieteen laitos): *Erityiset koulutusmarkkinat? Esimerkkeinä toisen asteen nivelvaiheen valmistavat ja valmentavat koulutukset*

Erityisiksi nimetyille nuorille on kehitetty viime vuosina perinteisen toisen asteen koulutuksen ohteen vaihtoehtoisia tapoja siirtyä koulutus- ja työmarkkinoille. Näitä koulutusohjelmia on pidetty vastauksena yhtäältä nuorten oletettuihin sosiaalisiin ongelmiin, toisaalta koulutetun työvoiman lisäämiseen ja takaamiseen. Lisäksi on katsottu, että ”yhä useampi nuori tarvitsee erityistä tukea siirtymävaiheeseen”, ja näin koulutuksen ja työelämän väliin on muodostunut erilaisten koulutusohjelmien ja projektitoimintojen alue.

Keskitymme esityksessämme peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheeseen sijoittuviin valmistaviin ja valmentaviin koulutuksiin (esimerkkeinä Ammattistartti, MAVA- ja AVA-koulutukset). Tarkastelemme näitä koulutuksia ”erityisinä koulutusmarkkinoina”, joille tiettyjä nuoria ohjataan peruskoulun jälkeen ja myöhemminkin.

Kysymme, keitä valmistaviin ja valmentaviin koulutuksiin ohjataan ja minkälaista toimijuutta näille nuorille koulutuksissa rakennetaan. Pohdimme, mikä määrittänyt normaaliksi koulutusmarkkinoilla ja millaisina erot kentällä kuvataan? Tarkastelemme näitä kysymyksiä analysoimalla nivelvaiheen koulutuspoliittisia asiakirjoja, koulutuksen järjestäjien puhetta sekä näissä koulutuksissa opiskelevien tai opiskelleiden nuorten aikuisten puhetta.

Pirjo Lindfors (Tampereen yliopisto, terveystieteen laitos): *Suomalaisnuorten tulevaisuuteen liittyvät pelot vuosina 1983, 1993 ja 2007*

Esityksessä kuvataan 12-18-vuotiaiden suomalaisnuorten tulevaisuuteen liittyvissä peloissa tapahtuneita muutoksia vuosina 1983, 1993 ja 2007. Tutkimusaineisto on kerätty osana Nuorten Terveystapatutkimusta, joka toteutetaan koko maan kattavana postikyselynä joka toinen vuosi 12-, 14-, 16-, ja 18-vuotiaille nuorille. Tulevaisuuteen liittyviä toiveita ja pelkoja on kysytty eri vuosina avokysymyksellä ”Kun ajattelet elämääsi ja tulevaisuuttasi yleensä, mitä kolmea toivot eniten? Entä mitä kolmea asiaa pelkää eniten?” Elektronisessa datakorpuksessa nimettyjä pelkoja oli kaikkiaan 1900. Näistä pelkonimikkeistä on aineistolähtöisen analyysin perusteella muodostettu yhteensä 19 kategoriaa, joihin nimetyt pelot on sijoitettu.

Analyysin perusteella ensimmäinen keskeinen 24- vuoden aikana tapahtunut muutos on pelkojen fokuksen siirtyminen globaaleista ja laajemmista yhteiskunta-poliittisista peloista, kuten sodasta, kohti henkilökohtaiseen elämänpäiiriin liittyviä pelkoja ja menetyksiä. Toiseksi kouluun ja opiskeluun sekä työhön ja toimeentuloon liittyvissä peloissa trendinä näyttää olevan pysyvyys reilun kahden vuosikymmen aikana. Lähes puolet nuorista nimeää työhön liittyvän pelon eri vuosina. Kolmas trendi näyttää olevan yksinäisyyteen, epäonnistumiseen sekä väärin valintoihin liittyvien pelkojen voimakas kasvu 80-luvulta 2000-luvulle tultaessa. Esityksessä tarkastellaan myös keskeisten tulosten eroja eri sukupuolen ja ikäryhmien välillä. Lisäksi pohditaan tulosten yhteyttä erikoistumista ja valinnan vapautta korostavaan koulutusdiskurssiin sekä individualismia korostavan kulttuurin ja nuorten hyvinvoinnin välistä kytköstä.



Helena Laaksonen (Tampereen yliopisto/Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto) ja Sami Borg (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto): *Nuorisotutkimuksen lähestymistapoja arvo- ja asennetutkimusaineistoihin - Yhteiskuntatieteellisen tietoaarkiston tutkimusaineistojen käyttömahdollisuuksia*

Esitys jäsentää olemassa olevien tutkimuksen data-aineistojen moninaisia käyttömahdollisuuksia nuorisotutkimuksessa sekä esittelee joitakin vertailuanalyysseja ja tiedonhakukysymyksiä nuorten työasenteista ja -arvoista. Tietoaarkistoon on tallennettu sekä nuorisoaineistoja että väestöaineistoja, joissa nuorten vastaajien osuus on merkittävä. Joissakin suurissa arvo- ja asennetutkimusaineistoissa on erityisesti nuoria koskevia pääteemoja ja useimmissa tutkimusaineistoissa on monia nuorten tutkimisen kannalta olennaisia aihealueita.

Esitys käsittelee tutkimusongelmälähtöisesti erilaisia aineistojen käyttömahdollisuuksia. Esimerkkinä käytämme European Social Survey -aineistoja sekä joitakin kansallisia nuorisotutkimuksen kyselyaineistoja.

9. Nuorisotutkimuksen globaali tieto

Ti 10.11 klo 9.30-11.30, sali 404

Koordinaattori: Sofia Laine (Helsingin yliopisto, kehitysmaatutkimuksen laitos /Nuorisotutkimusverkosto)

Mitä voi olla nuorisotutkimus, joka tutkii nuoria globaalisti? Minkälaista monitieteisyyttä se peräänkuuluttaa? Entä minkälaisen aineistojen ja menetelmien avulla nuorisotutkimuksen globaalia tietoa on hyödyllistä kartuttaa?

Globaalia nuorisotutkimusta voi ja pitää tehdä monesta erilaisesta näkökulmasta. Samoin kuin feministisessä tutkimuksessa sukupuoli-käsitteen kohdalla, myös nuorisotutkimuksessa on tarpeen oikeuttaa ja purkaa nuoruuden käsitettä. Kehitysmaatutkimuksen kohdalla oikeutettavat ja purettavat käsitteet liittyvät köyhyyteen, kehitykseen (globalisaatioon) ja etnisyyteen. Myös näihin käsitteisiin (nuoruus, köyhyys, kehitys, etnisyys) liittyy identiteettipolitiikkaa ja dekonstruointia, sisäisten valtarakenteiden rinnakkaisuutta unohtamatta. Valta ei ole ainoastaan tutkimuskohde, vaan se on myös osa itse tutkimusprosessia, jolloin on oleellista pyrkiä tunnistamaan myös tutkimukseen liittyviä valtarakenteita (ts. aika-, paikka- ja henkilösidonaisuudet).

Väitän, että nuorisotutkimuksen globaali tieto on kiinnostunut toisesta tiedosta (jossa käsitteet nuoruus, köyhyys, kehitys ja etnisyys edustavat kaikki tavalla tai toisella 'toiseutta'). Se haastaa ja täydentää virallista tietoa, joko kuvaamalla jotakin ilmiötä mahdollisimman läheltä tai haastamalla sitä. Minkälaisia vaihtoehtoisia näkemyksiä nuorisotutkimukselle globaali nuorisotutkimus asettaa?

Alustukset [työryhmä 9]

Henri Onodera: *Kahvia ja katupolitiikkaa - Nuorten kokemuksia poliittisuudesta 2000-luvun Egyptissä*

Päivi Mattila: *Girls as domestic workers in Jaipur - a life course approach*

Sofia Laine: *Nuorten transnationaali kokouskansalaisuus*

Abstraktit [työryhmä 9]

Henri Onodera (Helsingin yliopisto, kehitysmaatutkimuksen laitos): *Kahvia ja katupolitiikkaa - Nuorten kokemuksia poliittisuudesta 2000-luvun Egyptissä*

Artikkeli valottaa nuorten käirolaisten, lähinnä 20-30-vuotiaitten naimattomien miesten, osallistumista demokratia- ja ihmisoikeusliikkeisiin 2000-luvun Egyptissä.



Päivi Mattila (Helsingin yliopisto, kehitysväestötutkimuksen laitos): *Girls as domestic workers in Jaipur – a life course approach*

Domestic work is one of the most common professions among poor women and girls in Indian cities. Like in many countries, domestic work takes place in the margins of the labour market and outside labour legislation. According to unofficial statistics, there are from 60 to 80 million domestic workers in India, many of them children. The purpose of this paper is to discuss how age and life course organise and influence the system of paid domestic work. I argue that life course of girls and women, particularly, are important in understanding the work-life trajectories of female domestic workers (see, e.g. Das Gupta 1996, 213). Age and life course intersect with other structural hierarchies such as class, caste, gender, and ethnicity, brought into analysis by previous studies on domestic work (e.g., Anderson 2000; Huang and Yeoh 1998; Parreñas 2001; Raghuram 2005).

Drawing upon my empirical data from Jaipur, there are interesting differences between the first generation migrant girls and the local inhabitants in whether the parents put their daughters into live-in or part-time work, for example. There is also a strong inter-generational aspect since it is common for the mothers to introduce their daughters to the profession.



Sofia Laine (Nuorisotutkimusverkosto): *Nuorten transnationaali kokouskansalaisuus*

Mitä voi olla maiden rajat ylittävä transnationaali kansalaisuus niiden poliittisesti aktiivisten nuorten kohdalla, jotka matkustavat eri puolille maailmaa erityyppisiin kansainvälisiin kokouksiin puhumaan eurooppalaisista tai globaaleista – joka tapauksessa maiden rajat ylittävistä – poliittisista teemoista? Minkälaisia jäsenyyksiä erilaiset kansainväliset kokoukset osallistujille tarjoavat? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia nuorilla kokouskansalaisilla on – entä mitkä ovat sallittuja osallistumisen tapoja ja muotoja? Paperi on ensimmäinen versio artikkelikäsitteilykirjoituksesta, jonka on tarkoitus kehittyä osaksi väitöskirjaa. Käsite-teoreettisen pohdinnan jälkeen avaan aineistoesimerkkien avulla nuorten transnationaalia kokouskansalaisuutta erityyppisten kokouksien ja foorumeiden yhteydessä.

Lähialueen lounaspaikkoja

Kirkkokadun varrella

Tiedekahvila (Tieteiden talo)

Alku-baari (Kirkkokatu 1)

Rodolfo (Kirkkokatu 5)

Kotipizza (Kirkkokadun ja Mariankadun kulma)

Mariankadun varrella

Cafe Entré (Mariankatu 13)

Korea House (Mariankatu 19)

Yliopiston ruokalat

UniCafe Päärakennus (Fabianinkatu 33)

UniCafe Metsätalo (Fabianinkatu 39)

UniCafe Rotunda (Unioninkatu 36)

UniCafe Porthania (Yliopistonkatu 3)

Muita lähistöllä olevia

Azoros (Meritullinkatu 5)

Piano (Rauhankatu 15, useita asiakaspaikkoja)

Kolme Liisaa (Liisankatu 14)

Cafe Arpeanum (Snellmaninkatu 3)

Safka (Vironkatu 8)

Muistiinpanoja

MITÄ ON
NUORISOTUTKIMUKSEN
TIETO?

